

คู่มือการปฏิบัติงาน

การบังคับใช้กฎหมายในทางปกครอง
ตามพระราชบัญญัติที่อยู่ในกำกับดูแลของ
กรมปศุสัตว์

นาย ชนุดม จรุงภาค

ส.พบ. รม. นบ. ประกาศนียบัตรกฎหมายปกครอง

และวิธีพิจารณาคดีปกครอง

การบังคับใช้กฎหมายในทางปกครองตามพระราชบัญญัติที่อยู่ในกำกับดูแลของกรมปศุสัตว์

การบังคับใช้กฎหมายในทางปกครองนับว่ามีความสำคัญในประเทศที่เป็นนิติรัฐกล่าวคือประเทศที่ปกครองโดยยึดกฎหมายเป็นใหญ่ซึ่งมีหลักย่อยได้แก่หลักแบ่งแยกอำนาจ กล่าวคือมีการตรวจสอบถ่วงดุลกันทั้งสามอำนาจได้แก่ อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองกล่าวคือฝ่ายปกครองต้องกระทำการต่างๆไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายและจะกระทำการใดๆที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ หรือประโยชน์อันชอบธรรมของบุคคลได้ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจและภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด และการที่หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองจะเป็นจริงขึ้นมาได้จะต้องมีการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายโดยองค์กรตุลาการที่ประกันความเป็นกลางและความเป็นอิสระ

ประเทศไทยซึ่งใช้ระบบกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร (Civil Law) มีการแยกกฎหมายเป็นกฎหมายเอกชนและกฎหมายมหาชนและมีระบบศาลคู่กล่าวคือ ศาลยุติธรรม ศาลทหาร และศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญแยกกัน โดยศาลปกครองจะตรวจสอบการใช้อำนาจทางปกครองหรือการดำเนินกิจการทางปกครองของฝ่ายปกครองเป็นหลักเพื่อตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองทั้งหลาย และคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องใช้อำนาจอย่างระมัดระวังไม่ใช้อำนาจตามอำเภอใจ ไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของเอกชน หากใช้อำนาจไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจถูกตรวจสอบโดยศาลปกครองได้ หากเกิดความเสียหายอาจถูกฟ้องกรณีละเมิดเพื่อชดเชยค่าสินไหมทดแทนต่อไป การศึกษากฎหมายมหาชนโดยเฉพาะกฎหมายปกครองจึงนับว่ามีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆซึ่งกฎหมายเอกชนและกฎหมายมหาชนมีความแตกต่างในหลายมิติ เช่น ในแง่ความสัมพันธ์ กฎหมายเอกชนจะกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน ซึ่งมีความเท่าเทียมกันเนื่องจากกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัว หากมีข้อพิพาทกัน ศาลเท่านั้นจะบังคับได้ จะบังคับกันเองไม่ได้เช่น นาย ก.เช่าบ้านนายข. ถ้านาย ก. ผิดสัญญาไม่ชำระค่าเช่า นาย ข. จะไปขับไล่ นาย ก. ออกจากบ้านไม่ได้ เป็นต้น แต่ในแง่กฎหมายมหาชนจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายปกครองกับเอกชนซึ่งฝ่ายปกครองมีอำนาจเหนือเอกชน สามารถออกคำสั่งได้ฝ่ายเดียวโดยเอกชนไม่ยินยอม หากมีข้อพิพาทฝ่ายปกครองสามารถใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับเอกชนได้โดยไม่ต้องฟ้องศาลเนื่องจากฝ่ายปกครองกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่นกรณีฝ่ายปกครองออกคำสั่งให้เอกชนรื้อถอนอาคารแต่เอกชนไม่ปฏิบัติ ฝ่ายปกครองสามารถใช้มาตรการบังคับทางปกครองเข้าไปรื้อถอนเองได้ ก่อนอื่นผู้บังคับใช้กฎหมายในทางปกครองต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำทางปกครองเสียก่อนว่ามีอะไรบ้าง มีความหมายว่าอย่างไร

รูปแบบของการกระทำของฝ่ายปกครองประกอบด้วย ๒ รูปแบบคือ การกระทำในระบบกฎหมายปกครองและการกระทำในระบบกฎหมายเอกชน

การกระทำในระบบกฎหมายปกครองประกอบด้วย

๑. การกระทำในทางข้อเท็จจริง ในทางทฤษฎีเรียกว่าการปฏิบัติการทางปกครอง เช่น การเข้าปรั้อาคาร การยกกรณีจุดในที่ห้ามจอด

๒. การกระทำที่มีผลทางกฎหมาย

๒.๑. การกระทำที่มีผลไปสู่ภายนอก

- การกระทำฝ่ายเดียว ได้แก่ กฎ คำสั่งทางปกครอง คำสั่งทางปกครองทั่วไป
- การกระทำสองฝ่าย ได้แก่ สัญญาทางปกครอง

๒.๒. การกระทำที่มีผลภายในฝ่ายปกครอง ได้แก่ คำสั่งภายในฝ่ายปกครอง ระเบียบภายในฝ่ายปกครอง

การกระทำของฝ่ายปกครองที่มีความสำคัญและหากมีข้อพิพาทสามารถนำไปฟ้องศาลปกครอง ได้แก่ กฎ คำสั่งทางปกครอง คำสั่งทางปกครองทั่วไป สัญญาทางปกครองและปฏิบัติการทางปกครองซึ่งในทางวิชาการเรียกว่าการกระทำทางปกครอง

ความหมายของคำสั่งทางปกครอง

มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้คำนิยามคำสั่งทางปกครองไว้ว่า คำสั่งทางปกครองหมายความว่า

(๑) การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระวัง หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ

(๒) การอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

ต่อมาได้มีการออกกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๔๓) ออกตามความพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดว่า ให้การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้เป็นคำสั่งทางปกครอง

๑. การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาหรือการให้สิทธิประโยชน์ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) การสั่งรับหรือไม่รับคำเสนอขาย รับจ้าง แลกเปลี่ยน ให้เช่า ซื้อ เช่าหรือให้สิทธิประโยชน์

(๒) การอนุมัติสั่งซื้อ จ้าง แลกเปลี่ยน เช่า ขาย ให้เช่า หรือให้สิทธิประโยชน์

(๓) การสั่งยกเลิกกระบวนการพิจารณาคำเสนอหรือการดำเนินการอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

(๔) การสั่งให้เป็นผู้ทำงาน

๒.การให้หรือไม่ให้ทุนการศึกษา

เมื่อพิจารณาตามมาตรา ๕ สามารถแยกองค์ประกอบคำสั่งทางปกครอง ดังนี้

๑. เป็นการใช้อำนาจฝ่ายเดียวของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย กล่าวคือ ไม่ต้องให้เอกชนยินยอมก่อนซึ่งแตกต่างจากสัญญาต้องอาศัยความสมัครใจทั้งสองฝ่าย

๒. เป็นการใช้อำนาจทางปกครองกล่าวคือ ไม่ใช่การใช้อำนาจนิติบัญญัติในการออกกฎหมาย ไม่ใช่การใช้อำนาจตุลาการในการพิพากษารรคดี แต่เป็นส่วนหนึ่งของอำนาจบริหารในการบังคับใช้กฎหมาย

๓. มีผลทางกฎหมายเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระวัง หรือมีผลต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล

๔. มีผลเฉพาะกรณีหรือเฉพาะบุคคล

๕. มีผลโดยตรงออกไปสู่ภายนอก

ความหมายของกฎ

มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้คำนิยาม กฎ ไว้ว่า หมายความว่า พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ ข้อบังคับ หรือบทบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไปโดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ

กฎเป็นกฎหมายลำดับรองหรืออนุบัญญัติที่มีกฎหมายแม่บทระดับพระราชบัญญัติให้อำนาจในการออกซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สามารถนำมาฟ้องศาลปกครองเพื่อให้เพิกถอนได้ หากเกิดความเสียหายก็สามารถฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนได้เหมือนกัน แต่ในประเทศไทยไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอนในการออกกฎเป็นการเฉพาะเหมือนกับคำสั่งทางปกครองที่มีพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ วางหลักเกณฑ์ทั่วไปในการออกคำสั่งทางปกครอง ดังนั้นจึงจะขอกล่าวถึงหลักเกณฑ์ กระบวนการในการออกคำสั่ง

ทางปกครองเป็นหลักเพื่อให้เจ้าหน้าที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้เข้าใจซึ่งจะสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

กรมปศุสัตว์รับผิดชอบกฎหมายหลายฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติ โรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าและจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติสถานพยาบาลสัตว์ ๒๕๓๓ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๗ พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๗ พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่ง ในเนื้อหากฎหมายต่างๆเหล่านี้จะมีการกระทำทางปกครองปะปนอยู่ไม่ว่าจะเป็น คำสั่งทางปกครอง กฎ ปฏิบัติการทางปกครอง เช่น การออกใบอนุญาต การพักใช้ใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาต การประกาศเขตโรคระบาดสัตว์ เป็นต้น อาทิเช่น

พระราชบัญญัติ โรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘

กรณีคำสั่งทางปกครอง

๑. คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ สारวตริให้เจ้าของสัตว์จัดการ ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๘
๒. คำสั่งของสัตวแพทย์ให้เจ้าของสัตว์หรือซากสัตว์จัดการตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๘
๓. ใบอนุญาตค้าสัตว์ ซากสัตว์ ตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๘
๔. ใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ ซากสัตว์ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘
๕. การพักใช้ เพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๓๘และมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๘
๖. คำวินิจฉัยยุทธวิธีของรัฐมนตรีตามมาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๘

กรณีกฎ

๑. กฎกระทรวง ประกาศและระเบียบตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๘
๒. กฎกระทรวงตามมาตรา ๗ และมาตรา ๑๒(๔) มาตรา ๓๒(๒) มาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๘
๓. ประกาศของอธิบดีตามมาตรา ๘ และมาตรา ๙ มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๘
๔. ประกาศเขตควบคุมโรคระบาด เขตปลอดโรคระบาด เขตกักกันโรคระบาดตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๘
- ๕.ประกาศเขตโรคระบาดชั่วคราวตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๘
- ๖.ประกาศเขตโรคระบาด เขตเฝ้าระวังโรคตามมาตรา ๒๑แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์พ.ศ. ๒๕๕๘
- ๗.ประกาศอธิบดีกรมปศุสัตว์ตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์พ.ศ.๒๕๕๘

พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๗

คำสั่งทางปกครอง

๑. การขึ้นทะเบียนองค์กรจัดสวัสดิภาพสัตว์ตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๗

๒. การขึ้นทะเบียนสถานสงเคราะห์สัตว์ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๗

๓. คำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๗

กฎ

๑. ประกาศอธิบดีกรมปศุสัตว์ตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๗

๒. ประกาศของกรมการตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรม และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๗

๓. ประกาศกระทรวงตามมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๗

พระราชบัญญัติสถานพยาบาลสัตว์ พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสถานพยาบาลสัตว์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗

คำสั่งทางปกครอง

๑. ใบอนุญาตจัดตั้งสถานพยาบาลสัตว์ ตามมาตรา ๗

๒. ใบอนุญาตให้ดำเนินการสถานพยาบาลสัตว์ตามมาตรา ๙

๓. คำสั่งไม่ออกใบอนุญาตตามมาตรา ๑๒

๔. การอนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตตามมาตรา ๑๓

๕. คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๔

๖. คำสั่งที่เป็นหนังสือของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๖

๗. คำสั่งปิดสถานพยาบาลสัตว์ตามมาตรา ๓๗

๘. คำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๓๘

กฎ

กฎกระทรวง ประกาศกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535

คำสั่งทางปกครอง

1) ใบอนุญาตตั้งโรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์ และการฆ่าสัตว์ ตามมาตรา 11

2) คำสั่งพักใช้ใบอนุญาต ตามมาตรา 16

3) คำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต ตามมาตรา 17

4) คำสั่งงดการฆ่าสัตว์ ตามมาตรา 23

กฎ

1) ประกาศท้องที่กั้นดาร์ เพื่อการฆ่าสัตว์นอกโรงฆ่าสัตว์ ตามมาตรา 22

2) กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ระเบียบกรมปศุสัตว์ที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้

คำสั่งทางปกครองจะเป็นเครื่องมือของฝ่ายปกครองที่ใช้มากที่สุด ในบรรดาการกระทำทางปกครองทั้งหลายและถูกฟ้องเป็นคดีพิพาทที่ฟ้องต่อศาลปกครองมากที่สุดโดยฟ้องขอให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งและฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง(๑) (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนั้นจึงจะกล่าวถึงคำสั่งทางปกครองเป็นหลัก

หลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการในการออกคำสั่งทางปกครองจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับที่เป็นแหล่งที่มาของอำนาจในการออกคำสั่งทางปกครองและพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงพระราชบัญญัติต่างๆ ได้แก่ กฎ รัฐธรรมนูญได้แก่หลักความเสมอภาค หลักความได้สัดส่วน กฎหมายประเพณี หลักกฎหมายทั่วไป กฎหมายเหล่านี้จะวางเงื่อนไขในการออกคำสั่งไว้มากมาย เงื่อนไขต่างๆเจ้าหน้าที่ต้องเคารพและปฏิบัติตามเวลาที่ออกคำสั่งทางปกครองซึ่งเรียกว่าเงื่อนไขแห่งความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง ซึ่งมีดังนี้

๑. เงื่อนไขตามแบบพิธี

๑.๑ เงื่อนไขเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครอง

เงื่อนไขเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองมีสาระสำคัญ ๒ ประการ ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้นตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองพ.ศ. ๒๕๓๙

ประการที่สอง เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ออกคำสั่งจะต้องมีความดำรงอยู่ในทางกฎหมายในเวลาที่จะออกคำสั่ง

คำสั่งทางปกครองที่ออกโดยเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีอำนาจหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่แต่ไม่มีความดำรงอยู่ทางกฎหมายเช่น เกษียณไปแล้ว จะทำให้คำสั่งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย

- เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครอง

เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองได้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ทรงอำนาจออกคำสั่งทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับมอบอำนาจออกคำสั่งทางปกครองซึ่งกฎหมายที่ก่อตั้งอำนาจออกคำสั่งทางปกครองจะกำหนดว่าผู้ดำรงตำแหน่งใดหรือคณะกรรมการคณะใดเป็นผู้มีอำนาจในการออกคำสั่งในเรื่องนั้น เช่น ใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ไปยังท้องที่ต่างจังหวัดตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นอำนาจของสัตวแพทย์ประจำท้องที่

เจ้าหน้าที่ผู้รับอำนาจออกคำสั่งทางปกครองคือเจ้าหน้าที่อื่นที่เจ้าหน้าที่ผู้ทรงอำนาจออกคำสั่งทางปกครองมอบอำนาจให้ออกคำสั่งทางปกครองแทนซึ่งเรียกว่า **ปฏิบัติราชการแทน** การที่เจ้าหน้าที่ผู้ทรงอำนาจมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่อื่นออกคำสั่งทางปกครองแทนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่มีผลทำให้เจ้าหน้าที่ผู้รับมอบอำนาจมีอำนาจออกคำสั่งทางปกครองได้ตามกฎหมายแต่อย่างใด การมอบอำนาจที่ชอบด้วยกฎหมายก็ต่อเมื่อเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

๑. ต้องมีกฎหมายอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ผู้ทรงอำนาจมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่อื่นออกคำสั่งทางปกครองแทนได้ หากกฎหมายไม่อนุญาตให้มอบอำนาจได้ การมอบอำนาจย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๒. เมื่อกฎหมายอนุญาตให้มอบอำนาจได้ มักจะกำหนดว่าในกรณีมอบอำนาจจะมอบอำนาจให้ผู้ใดบ้าง เจ้าหน้าที่จะต้องมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ผู้หนึ่งเท่านั้นจะมอบให้เจ้าหน้าที่อื่นไม่ได้ ไม่งั้นจะทำให้การมอบอำนาจไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๓. การมอบอำนาจต้องทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น ให้ทำเป็นหนังสือ ให้ทำเป็นคำสั่ง ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

กฎหมายที่อนุญาตให้มอบอำนาจได้ กำหนดเจ้าหน้าที่ที่อาจมอบอำนาจได้และกำหนดแบบในการมอบอำนาจ อาจเป็นกฎหมายฉบับที่ก่อตั้งอำนาจในการออกคำสั่งทางปกครอง เช่น มาตรา ๖๑ วรรคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติว่า เมื่อปรากฏว่าได้ออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์หรือจดทะเบียน

อสัหริมาตรพ์ให้แกบุคคลใดโดยคลาดเคลื่อนให้อธิบตีหรือรองอธิบตีซึ่งอธิบตีมอบหมายมีอำนาจหน้าที่สั่งเพิกถอนหรือแก้ไขได้หรืออาจเป็นกฎหมายที่กำหนดหรือหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขของการมอบอำนาจทางปกครองไว้เป็นการทั่วไป เช่น มาตรา ๓๘ ถึงมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขของการมอบอำนาจภายในราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคไว้เป็นการทั่วไป นอกจากนี้ก็มีกฎหมายของท้องถิ่นที่กำหนดเกี่ยวกับการมอบอำนาจไว้เป็นการทั่วไป ดังนั้นกฎหมายที่ก่อตั้งอำนาจออกคำสั่งทางปกครอง เช่นพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๘ เป็นกฎหมายพิเศษ ส่วนพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นกฎหมายทั่วไป ดังนั้นเมื่อพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ไม่ได้กำหนดเรื่องการมอบอำนาจไว้ จึงจะนำพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ.๒๕๕๐มาใช้บังคับได้

การมอบอำนาจเป็นการโอนอำนาจจากเจ้าหน้าที่ผู้ทรงอำนาจไปยังเจ้าหน้าที่ผู้รับมอบอำนาจ เจ้าหน้าที่ผู้รับมอบอำนาจจึงเป็นผู้ใช้อำนาจในนามตนเอง ดังนั้นตราบใดที่ยังไม่เพิกถอนคำสั่งมอบอำนาจ เจ้าหน้าที่ผู้ทรงอำนาจจะสอดเข้าไปออกคำสั่งทางปกครองแทนไม่ได้ เจ้าหน้าที่ผู้ทรงอำนาจมีแต่เพียงอำนาจหน้าที่กำกับและติดตามผลการออกคำสั่งทางปกครองของเจ้าหน้าที่ผู้รับมอบอำนาจและแนะนำหรือแก้ไขการออกคำสั่งทางปกครองของเจ้าหน้าที่ผู้รับมอบอำนาจเท่านั้น ทั้งนี้ตามมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ.๒๕๕๐ หากในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทรงอำนาจเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้รับมอบอำนาจใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้องหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายเจ้าหน้าที่ผู้ทรงอำนาจจึงจะมีอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้รับมอบอำนาจหยุดปฏิบัติราชการแทนไว้ก่อนและเป็นผู้ใช้อำนาจโดยตรงได้ ตามมาตรา ๗ วรรคสองแห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการมอบอำนาจ พ.ศ.๒๕๕๐ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทรงอำนาจมีความประสงค์จะให้มีการมอบอำนาจต่อจะต้องกำหนดไว้ในหนังสือหรือคำสั่งมอบอำนาจด้วย

- หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำรงอยู่ในทางกฎหมายและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครอง

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำรงอยู่ในทางกฎหมายและการดำเนินงานของผู้ดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองมีดังต่อไปนี้

๑. เจ้าหน้าที่ที่ทำการออกคำสั่งทางปกครองต้องเป็นเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น คำสั่งทางปกครองที่ออกโดยเจ้าหน้าที่ที่ไม่เคยได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจในการออกคำสั่งในเรื่องนั้น คำสั่งดังกล่าวย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมายถึงขนาดเป็นโมฆะเลยก็ได้กล่าวคือไม่มีผลตั้งแต่นั้น

๒.เจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองจะต้องออกคำสั่งในระหว่างเวลาที่ตนดำรงตำแหน่งดังกล่าว คำสั่งทางปกครองที่ออกมาใช้บังคับก่อนหรือหลังที่ตนดำรงตำแหน่งย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๓.เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองต้องมีความเป็นกลาง
มาตรา ๑๓ วางหลักไว้ว่า เจ้าหน้าที่ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้

- (๑) เป็นคู่กรณีเอง
- (๒) เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่กรณี
- (๓) เป็นญาติของคู่กรณี
- (๔) เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้พิทักษ์หรือผู้แทนหรือตัวแทนของคู่กรณี
- (๕) เป็นเจ้านายหรือลูกหนี้ หรือนายจ้างของคู่กรณี
- (๖) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

คำอธิบาย

เจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับคู่กรณีตามที่กำหนดในมาตรา ๑๓ จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้

มาตรา ๑๔ วางหลักไว้ว่า เมื่อมีกรณีตามมาตรา ๑๓ หรือคู่กรณีคัดค้านว่าเจ้าหน้าที่ผู้ใดเป็นบุคคลตามมาตรา ๑๓ ให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นหยุดการพิจารณาเรื่องไว้ก่อนและแจ้งผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่งทราบเพื่อที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวจะมีคำสั่งต่อไป

คำอธิบาย

กำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติกรณีเจ้าหน้าที่ที่เป็นบุคคลคนเดียวมีกรณีตามมาตรา ๑๓ โดยให้หยุดการพิจารณาทางปกครองไว้ก่อนจนกว่าผู้บังคับบัญชาจะมีคำสั่ง

มาตรา ๑๕ วางหลักไว้ว่า เมื่อมีกรณีตามมาตรา ๑๓ หรือคู่กรณีคัดค้านว่ากรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองคณะใดมีลักษณะดังกล่าว ให้ประธานกรรมการเรียกประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเหตุคัดค้านนั้น ในการประชุมดังกล่าวกรรมการผู้ถูกคัดค้านเมื่อได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและตอบข้อซักถามแล้วต้องออกจากห้องประชุม

ถ้าคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองคณะใดมีผู้ถูกคัดค้านในระหว่างกรรมการผู้ถูกคัดค้านต้องออกจากที่ประชุมให้ถือว่าคณะกรรมการคณะนั้นประกอบด้วยกรรมการทุกคนที่ไม่ถูกคัดค้าน

ถ้าที่ประชุมมีมติให้กรรมการที่ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไปด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการที่ไม่ถูกคัดค้าน ก็ให้กรรมการผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไป มติดังกล่าวให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับและให้เป็นที่สุด

คำอธิบาย

กำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติกรณีเจ้าหน้าที่ที่เป็นกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจในการพิจารณาทางปกครองเช่นคณะกรรมการตรวจสอบโรงฆ่าสัตว์ มีกรณีตามมาตรา ๑๓ ให้ประธานกรรมการเรียกคณะกรรมการประชุมเพื่อพิจารณาว่าจะให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปหรือไม่ซึ่งหากคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามก็ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

มาตรา ๑๖ วางหลักไว้ว่าในกรณีมีเหตุอื่นใดนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓ เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง เจ้าหน้าที่หรือกรรมการผู้นั้นจะทำการพิจารณาทางปกครองในเรื่องนั้นไม่ได้

คำอธิบาย

กรณีที่มีเหตุอื่นนอกจากที่กำหนดในมาตรา ๑๓ ได้แก่ เหตุที่เกี่ยวกับสภาพภายใน เช่นอคติใส่ได้แก่ รัก โลภ โกรธ หลง ซึ่งต้องมีสภาพร้ายแรงที่ทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง ถ้ามีกรณีดังกล่าวเจ้าหน้าที่ต้องหยุดพิจารณา

๑.๒ เจื่อนไขเกี่ยวกับขั้นตอนของการออกคำสั่งทางปกครอง

การที่เจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆที่มีสาระสำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้ย่อมทำให้คำสั่งไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งขั้นตอนในการออกคำสั่งทางปกครองจะกำหนดไว้ในกฎหมายฉบับที่ก่อตั้งอำนาจออกคำสั่งทางปกครองหรือพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่สำคัญมีดังนี้

- การริเริ่มการออกคำสั่งทางปกครอง

คำสั่งทางปกครองที่ต้องมีผู้ยื่นคำขอเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่จึงจะออกคำสั่งมาใช้บังคับได้ เช่น ใบอนุญาตต่างๆ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ออกคำสั่งโดยไม่มีผู้ยื่นคำขอหรือยื่นคำขอโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย คำสั่งทางปกครองนั้นย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำสั่งทางปกครองที่ต้องมีข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่อื่น เจ้าหน้าที่จึงจะออกคำสั่งมาใช้บังคับได้เช่น เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยผู้โยธา ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการยา มีอำนาจแก้ไขทะเบียนตามรับยาที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วตามที่เห็นสมควรหรือตามความจำเป็นตามมาตรา ๗๙ ทวิแห่ง

พระราชบัญญัติฯ ๒๕๕๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ(ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๐ ถ้าเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งมาใช้บังคับโดยยังไม่มีข้อเสนอแนะและคำแนะนำ คำสั่งดังกล่าวย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย

- การอนุมัติหรือการให้ความเห็นชอบในการออกคำสั่งทางปกครอง

กฎหมายที่กำหนดอำนาจออกคำสั่งทางปกครองบางเรื่องบัญญัติบังคับให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครอง จะออกคำสั่งได้ต่อเมื่อได้รับอนุมัติหรือได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่อื่นเสียก่อน เช่น การแต่งตั้งอธิบดีหรือเทียบเท่าซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวงกรมหนึ่งไปดำรงตำแหน่งของอีกกระทรวง ทบวง กรมหนึ่ง โดยได้รับเงินเดือนจากกระทรวง ทบวง กรมเดิมและมีผลให้ข้าราชการซึ่งได้รับแต่งตั้งมีฐานะเสมือนเป็นข้าราชการสังกัดกระทรวง ทบวง กรมซึ่งตนมาดำรงตำแหน่งทุกประการ นายกรัฐมนตรีจะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๐(๕) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ถ้าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจออกคำสั่งทางปกครองได้ออกคำสั่งโดยมิได้รับอนุมัติหรือเห็นชอบก่อน คำสั่งดังกล่าวย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย

- การรับฟังบุคคลซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากคำสั่งทางปกครอง

วิธีการรับฟังบุคคลซึ่งได้รับผลกระทบจากคำสั่งทางปกครองมี ๒ แบบคือ

๑. ในกรณีคำสั่งมีผลหรืออาจมีผลกระทบสิทธิ เสรีภาพหรือประโยชน์อันชอบธรรมของบุคคลไม่ก็คน จะใช้วิธีการรับฟังคู่กรณีหรือการรับฟังความอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่บังคับเจ้าหน้าที่ ก่อนออกคำสั่งทางปกครองจะต้องแจ้งข้อเท็จจริงที่ใช้เป็นเหตุผลในการออกคำสั่งให้คู่กรณีทราบและให้เขามีโอกาสได้ทราบข้อเท็จจริงนั้นและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ สำหรับคู่กรณีนั้นไม่เฉพาะบุคคลที่จะเป็นผู้รับคำสั่งทางปกครองเท่านั้น คำสั่งทางปกครองบางเรื่องมีผลกระทบสองด้านนอกจากจะมีผลกระทบต่อบุคคลที่จะเป็นผู้รับคำสั่งทางปกครองแล้วยังกระทบต่อบุคคลภายนอกเช่น การออกใบอนุญาตตั้งโรงฆ่าสัตว์ อาจมีผลกระทบสิทธิประโยชน์อันชอบธรรมผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ทรงสิทธิจะถูกรับฟัง ดังนั้นก่อนที่จะออกคำสั่งทางปกครองจะต้องเรียกบุคคลเหล่านั้นมาเป็นคู่กรณีในกระบวนการพิจารณาทางปกครองและรับฟังบุคคลเหล่านั้นด้วย หากไม่ปฏิบัติย่อมทำให้คำสั่งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องปฏิบัติไม่ถูกต้องตามขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น

สิทธิของคู่กรณีที่ถูกรับฟังมีสาระย่อย ๓ ประการ ดังต่อไปนี้

- สิทธิของคู่กรณีที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงที่ใช้เป็นเหตุผลในการออกคำสั่งทางปกครองและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

- สิทธิที่ขอตรวจดูเอกสารตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

- สิทธิที่จะนำความหรือที่ปรึกษาเข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครองในกรณีที่ตนต้องมาปรากฏตัวต่อเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

๒. ในกรณีคำสั่งมีผลหรืออาจมีผลกระทบสิทธิ เสรีภาพหรือประโยชน์อันชอบธรรมของบุคคลจำนวนมากจะใช้วิธีรับฟังความคิดเห็นโดยการประชาพิจารณ์

แต่ก็มีข้อยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามโดยไม่ต้องรับฟังคู่กรณีก่อนออกคำสั่งทางปกครอง ได้แก่

- มีความจำเป็นรีบด่วน หากปล่อยให้เนิ่นช้าจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือจะกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ ตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง (๑)แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เช่น คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘

- เมื่อจะมีผลให้ระยะเวลาที่กฎหมายหรือกฎหมายกำหนดไว้ในการทำคำสั่งทางปกครองต้องล่าช้าออกไปตามมาตรา ๓๐วรรคสอง(๒) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

- เมื่อเป็นข้อเท็จจริงที่คู่กรณีนั้นเองได้ให้ไว้ในคำขอ คำให้การ หรือคำแถลง เช่นกรณีรับสารภาพ ตาม มาตรา ๓๐วรรคสอง(๓)แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙
- เมื่อโดยสภาพเห็นได้ชัดในตัวว่าไม่อาจกระทำได้ เช่นกรณีคำสั่งที่เป็นสัญลักษณ์ เช่นเครื่องหมายจราจร ไฟเขียว ไฟแดง ตาม ๓๐วรรคสอง(๔)แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙
- เมื่อเป็นมาตรการบังคับทางปกครองตาม ๓๐ วรรคสอง(๔)แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙
- กรณีอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวงฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เช่น การบรรจุ แต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การสั่งพักงานหรือสั่งให้พ้นตำแหน่ง
- การรับฟังคู่กรณีจะก่อให้เกิดผลเสียอย่างไรร้ายแรงต่อประโยชน์สาธารณะตามมาตรา ๓๐ วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙

๑.๓ เงื่อนไขเกี่ยวกับรูปแบบของคำสั่งทางปกครอง

คำสั่งทางปกครองอาจทำเป็นหนังสือหรือวาจาหรือโดยการสื่อความหมายในรูปแบบอื่นก็ได้ แบบของคำสั่งทางปกครองต้องเป็นไปตามที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนดไว้เป็นสำคัญ คำสั่งทางปกครองที่ทำในรูปแบบอื่นนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากไม่ถูกต้องตามรูปแบบที่เป็นสาระสำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น เช่น คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ ต้องทำเป็นหนังสือเท่านั้น

คำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสือหรือยืนยันคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือต้องจัดให้มีเหตุผลและเหตุผลต้องประกอบด้วย ข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เจ้าหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองไม่ได้แสดงหรือระบุเหตุผลในการออกคำสั่งหรือแสดงหรือระบุเหตุผลไม่ครบถ้วน ย่อมเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากกระทำไม่ถูกต้องตามรูปแบบที่เป็นสาระสำคัญที่กฎหมายกำหนดสำหรับการกระทำนั้น แต่มีกรณียกเว้นไม่ต้องจัดให้มีเหตุผลได้แก่ กรณีมีผลตรงคำขอและไม่กระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของบุคคลอื่น เหตุผลนั้นเป็นที่รู้จักกันอยู่แล้วไม่จำเป็นต้องระบุอีก กรณีที่ต้องรักษาไว้เป็นความลับซึ่งต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการพ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นกรณีที่ออกคำสั่งด้วยวาจาหรือกรณีเร่งด่วน

อย่างไรก็ตามคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากฝ่าฝืนเงื่อนไขเกี่ยวกับขั้นตอนของการออกคำสั่งทางปกครองหรือเงื่อนไขเกี่ยวกับรูปแบบคำสั่งทางปกครอง เจ้าหน้าที่อาจเยียวยาให้เป็นคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายได้ตามมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ ซึ่งวรรคหนึ่งบัญญัติไว้ว่า คำสั่งทางปกครองที่ออกโดยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ ไม่เป็นเหตุให้คำสั่งนั้นไม่สมบูรณ์ (๑) การออกคำสั่งทางปกครองโดยยังไม่มีผู้ยื่นคำขอ ในกรณีเจ้าหน้าที่ดำเนินการเองไม่ได้นอกจากจะมีผู้ยื่นคำขอ ถ้าต่อมาภายหลังได้มีการยื่นคำขอเช่นนั้นแล้ว ไม่เป็นเหตุให้คำสั่งนั้นไม่สมบูรณ์ ความข้อนี้ย่อมใช้บังคับกับการออกคำสั่งทางปกครองโดยมีผู้ยื่นคำขอแต่คำขอที่ยื่นขาดตกบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์เช่น เอกสารไม่ครบถ้วน (๒) การออกคำสั่งทางปกครองโดยไม่มีการแสดงหรือระบุเหตุผล ในกรณีที่ ต้องมีการแสดงหรือระบุเหตุผลตามมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง ถ้าต่อมาภายหลังได้มีการแสดงหรือระบุเหตุผลในการออกคำสั่งนั้นแล้ว ไม่เป็นเหตุให้คำสั่งดังกล่าวไม่สมบูรณ์ (๓) การออกคำสั่งทางปกครองโดยการฟังคู่กรณีที่ จำเป็นต้องกระทำได้ดำเนินการมาโดยไม่สมบูรณ์ ถ้าต่อมาภายหลังได้มีการรับฟังโดยสมบูรณ์ ไม่เป็นเหตุให้คำสั่งนั้นไม่สมบูรณ์ (๔) การออกคำสั่งทางปกครองที่ต้องให้เจ้าหน้าที่อื่นให้ความเห็นชอบก่อนโดยเจ้าหน้าที่ นั้นยังไม่ได้ให้ความเห็นชอบ ถ้าเจ้าหน้าที่นั้นให้ความเห็นชอบในภายหลัง ไม่เป็นเหตุให้คำสั่งนั้นไม่สมบูรณ์ การเยียวยาดังกล่าวจะต้องกระทำก่อนสิ้นสุดกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ตามส่วน ๕ ของหมวด ๒ แห่ง

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ หรือกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการนั้น หรือถ้าเป็นกรณีที่ไม่ต้องอุทธรณ์ต้องกระทำก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล

๒. เจื่อนไขเกี่ยวกับเนื้อหา

๒.๑ เจื่อนไขเกี่ยวกับข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุให้เกิดอำนาจออกคำสั่งทางปกครอง

เจ้าหน้าที่ที่จะออกคำสั่งทางปกครองมาใช้บังคับต่อเมื่อมีข้อเท็จจริงที่เป็นเจื่อนไขตามที่กฎหมายเกิดขึ้นก่อน ถ้าไม่มีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นก่อนออกคำสั่งทางปกครอง คำสั่งนั้นย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น เมื่อปรากฏว่าผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการหรือเจื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนดตามมาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ แล้วแต่กรณีหากสัตว์แพทย์เห็นสมควร ให้เสนอความเห็นต่อนายทะเบียนเพื่อพิจารณาสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตและนายทะเบียนสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้ครั้งละไม่เกินก้าสิบวันตามมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๘ ต้องมีเหตุผู้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ วิธีการหรือเจื่อนไขก่อนจึงออกคำสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตได้ หากยังไม่เหตุดังกล่าว คำสั่งย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๒.๒ เจื่อนไขเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง

- คำสั่งทางปกครองต้องมีความหมายชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจได้ เช่น คำสั่งพักใช้ใบอนุญาตโดยไม่กำหนดระยะเวลาพักใช้ไว้ ย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากผู้รับคำสั่งไม่อาจปฏิบัติได้
- คำสั่งทางปกครองต้องไม่ขัดหรือแย้งกฎหมายซึ่งรวมถึงหลักกฎหมายประเพณี หลักกฎหมายทั่วไป และกฎรวมทั้งรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะหลักความได้สัดส่วน หลักความเสมอภาค

๒.๓ เจื่อนไขเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการออกคำสั่งทางปกครอง

- เจ้าหน้าที่ต้องออกคำสั่งทางปกครองเพื่อประโยชน์สาธารณะและเป็นประโยชน์สาธารณะด้านที่อยู่ในเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับที่เป็นแหล่งที่มาของอำนาจออกคำสั่งทางปกครองดังกล่าว

การใช้อำนาจออกคำสั่งทางปกครองเพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือประโยชน์พวกพ้อง การใช้อำนาจออกคำสั่งเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่นนอกเหนือจากประโยชน์สาธารณะด้านที่อยู่ในเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับที่เป็นแหล่งที่มาของอำนาจออกคำสั่งทางปกครองถือว่าเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบทำให้คำสั่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายในทางปกครองนอกจากจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายฉบับที่เป็นแหล่งที่มาของอำนาจในการออกคำสั่งทางปกครอง กฎและพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ แล้ว ยังต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายอีกหลายฉบับได้แก่

๑. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งจะวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการฟ้องคดีปกครองซึ่งเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำทางปกครองไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งทางปกครอง ปฏิบัติการทางปกครอง การละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร ละเมิดทางปกครอง เป็นต้นและเหตุที่ทำให้การกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไว้ในมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง(๑) ดังนี้

๑.๑ กระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่

๑.๒ กระทำโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

๑.๓ กระทำโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญ

๑.๔ กระทำโดยไม่สุจริต

๑.๕ เป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

๑.๖ เป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือเป็นการสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร

๑.๗ ใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบ

๒. พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่โดยกฎหมายดังกล่าวจะคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ หากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่แล้วเกิดละเมิดทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอกๆจะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้แต่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัดและจะจำกัดความรับผิดเจ้าหน้าที่เฉพาะเจ้าหน้าที่จงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น แต่ไม่ต้องรับผิดในกรณีประมาทเลินเล่อธรรมดา กระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆโดยไม่ตั้งใจ หากต้องรับผิดก็ไม่ต้องรับผิดเต็มจำนวน

ตัวอย่างเงื่อนไขเกี่ยวกับขั้นตอนการออกคำสั่งทางปกครอง

ตัวอย่างหนังสือแจ้งคู่กรณี กรณีจะมีคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าและจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่อาจกระทบสิทธิของคู่กรณีตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

ที่.....

เรื่อง.....

เรียน.....

อ้างถึง.....

ด้วยนาย/นาง/นางสาว.....ผู้รับใบอนุญาตตั้งโรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์และการฆ่าสัตว์ใบอนุญาตเลขที่.....ตั้งอยู่บ้านเลขที่.....ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ โดยไม่จัดให้มีการตรวจโรคสัตว์โดยพนักงานตรวจโรคสัตว์ภายใน ๒๔ ชั่วโมงก่อนทำการฆ่าสัตว์ตามข้อ ๑๕(๑) แห่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตั้งโรงพักสัตว์และการฆ่าสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๕ จึงเป็นกรณีผู้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าและจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ทั้งนี้ ได้มีหนังสือเตือนแล้ว ผู้รับใบอนุญาตยังคงไม่ปฏิบัติตามในระยะเวลาที่กำหนดในหนังสือเตือน

จึงเรียนมาเพื่อให้ท่านมีโอกาสดังกล่าวจะได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและให้ท่านได้มีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานต่อผู้ว่าราชการจังหวัดภายในกำหนดเวลา ๓๐ วันนับแต่วันได้รับแจ้งหนังสือนี้

ขอแสดงความนับถือ

ผู้ว่าราชการจังหวัด.....ปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมปศุสัตว์

ตัวอย่างหนังสือการแจ้งสิทธิอุทธรณ์และการจัดให้มีเหตุผลตามมาตรา ๔๐ และมาตรา ๓๗ แห่ง
พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ ในกรณีมีคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต
(ตัวอย่างคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต)

(ร่าง)

คำสั่งจังหวัด...

ที่ /

เรื่อง พักใช้ใบอนุญาตตั้งโรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์ และการฆ่าสัตว์

.....

ด้วยนาย/นาง/นางสาว.....ผู้รับใบอนุญาตตั้งโรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์ และการ
ฆ่าสัตว์ ใบอนุญาตเลขที่.....ตั้งอยู่เลขที่.....ไม่ปฏิบัติตาม
หลักเกณฑ์และวิธีการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ โดยไม่จัดให้มีการตรวจโรคสัตว์โดยพนักงานตรวจโรค
สัตว์ ภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงก่อนทำการฆ่าสัตว์ ตามข้อ ๑๕ (๑) แห่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ
และเงื่อนไขในการตั้งโรงฆ่าโรงพักสัตว์ และการฆ่าสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๕ จึงเป็นกรณีผู้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติตาม
กฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ.๒๕๓๕ ทั้งนี้ ได้มีหนังสือ
แจ้งเตือนแล้ว ผู้รับใบอนุญาตยังคงไม่ปฏิบัติตามภายในระยะเวลาที่กำหนดในหนังสือเตือน

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์ และ
จำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกอบคำสั่งกรมปศุสัตว์ ที่ ๑๙๐/๒๕๔๗ เรื่อง การมอบอำนาจให้ดำเนินการ
ตามพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ.๒๕๓๕ แทนอธิบดีกรมปศุสัตว์ ลงวันที่ ๒๔
มีนาคม ๒๕๔๗ (หากเป็นบุคคลอื่นนอกจากผู้ว่าราชการจังหวัดให้ระบุคำสั่งมอบอำนาจฉบับนั้นๆ) จึงสั่งพักใช้
ใบอนุญาตตั้งโรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์ และการฆ่าสัตว์ เลขที่.....ของ.....เป็นเวลา ๑ เดือน (หรือ
น้อยกว่านั้นตามที่เห็นสมควร) เนื่องจากไม่จัดให้มีการตรวจโรคสัตว์โดยพนักงานตรวจโรคสัตว์ ภายในเวลา ๒๔
ชั่วโมงก่อนทำการฆ่าสัตว์ ตามข้อ ๑๕ (๑) แห่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตั้ง
โรงฆ่าสัตว์โรงพักสัตว์ และการฆ่าสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๕ และไม่ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด
ในหนังสือเตือน ทั้งนี้ ผู้รับใบอนุญาตซึ่งถูกพักใช้ใบอนุญาตต้องหยุดทำการ ฆ่าสัตว์ในโรงฆ่าสัตว์ดังกล่าว
ภายในระยะเวลาที่ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาต

อนึ่ง ผู้รับใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งพักใช้ใบอนุญาตต่อคณะกรรมการควบคุม การฆ่าสัตว์
และจำหน่ายเนื้อสัตว์ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่งนี้

สั่ง ณ วันที่.....พ.ศ.

(.....)

ผู้ว่าราชการจังหวัด

ตัวอย่างหนังสือการแจ้งสิทธิอุทธรณ์และการจัดให้มีเหตุผลตามมาตรา ๔๐ และมาตรา ๓๗ แห่ง
พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ในกรณีมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต
(ตัวอย่างคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต)

(ร่าง)

คำสั่งจังหวัด...

ที่ /

เรื่อง เพิกถอนใบอนุญาตตั้งโรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์ และการฆ่าสัตว์

.....

ด้วยนาย/นาง/นางสาว.....ผู้รับใบอนุญาตตั้งโรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์ และการฆ่าสัตว์ ใบอนุญาตเลขที่..... ตั้งอยู่เลขที่.....ได้ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตโดยเหตุที่ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อโดยไม่จัดให้มีการตรวจโรคสัตว์โดยพนักงานตรวจโรคสัตว์ ภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงก่อนทำการฆ่าสัตว์ ตามข้อ ๑๕ (๑) แห่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตั้งโรงฆ่าสัตว์โรงพักสัตว์ และการฆ่าสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๕ ตามคำสั่งจังหวัด.....ที่...../..... เรื่อง พักใช้ใบอนุญาตตั้งโรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์ และการฆ่าสัตว์ ลงวันที่..... ..ต่อมาปรากฏว่าภายในระยะ ๑ ปี นับจากถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาต ผู้รับใบอนุญาตยังคงไม่มีการตรวจโรคสัตว์โดยพนักงานตรวจโรคภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงก่อนทำการฆ่าสัตว์ ตามข้อ ๑๕ (๑) แห่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตั้งโรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์ และการฆ่าสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๕ ดังกล่าวอีก

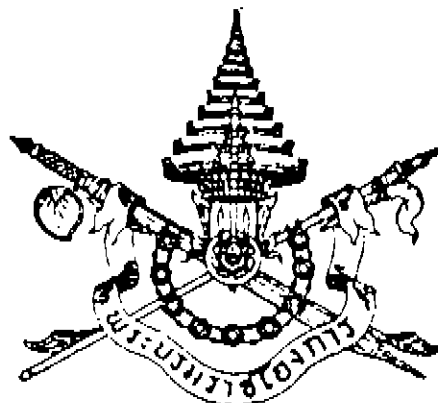
อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์ และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ.๒๕๓๕ ประกอบคำสั่งกรมปศุสัตว์ ที่ ๑๙๐/๒๕๔๗ เรื่อง การมอบอำนาจให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. ๒๕๓๕ แทนอธิบดีกรมปศุสัตว์ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๗ (หากเป็นบุคคลอื่นนอกจากผู้ว่าราชการจังหวัดให้ระบุคำสั่งมอบอำนาจฉบับนั้นๆ) จึงสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตั้งโรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์ และการฆ่าสัตว์ เลขที่.....ของ..... เนื่องจากได้ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตโดยที่ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ โดยไม่จัดให้มีการตรวจโรคสัตว์โดยพนักงานตรวจโรคสัตว์ ภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงก่อนทำการฆ่าสัตว์ ตามข้อ ๑๕ (๑) แห่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการ ตั้งโรงฆ่าสัตว์ โรงพักสัตว์ และการฆ่าสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๕ แล้วต่อมาปรากฏว่าภายใน ๑ ปี นับจากถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตยังคงไม่จัดให้มีการตรวจโรคโดยพนักงานตรวจโรคสัตว์ดังกล่าวอีก และไม่ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนดในหนังสือเตือน ทั้งนี้ ผู้รับใบอนุญาตซึ่งถูกเพิกถอนใบอนุญาตต้องหยุดทำการฆ่าสัตว์ในโรงฆ่าสัตว์ดังกล่าว

อนึ่ง ผู้รับใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตต่อคณะกรรมการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่งนี้

สั่ง ณ วันที่..... พ.ศ.

(.....)

ผู้ว่าราชการจังหวัด

พระราชบัญญัติ
วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
พ.ศ. ๒๕๓๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕
เป็นปีที่ ๕๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่สมควรมีกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา
ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันถัดจาก
วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามกฎหมายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราช
บัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายใดกำหนดวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเรื่องใดไว้โดยเฉพาะและมี
หลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนด
ในพระราชบัญญัตินี้

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งที่กำหนดในกฎหมาย

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่

- (๑) รัฐสภาและคณะรัฐมนตรี
 - (๒) องค์การที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ
 - (๓) การพิจารณาของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในงานทางนโยบายโดยตรง
 - (๔) การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์
 - (๕) การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์และการสั่งการตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา
 - (๖) การดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบายการต่างประเทศ
 - (๗) การดำเนินงานเกี่ยวกับราชการทหารหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ทางยุทธการร่วมกับทหารในการป้องกันและรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในประเทศ
 - (๘) การดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
 - (๙) การดำเนินกิจการขององค์การทางศาสนา
- การยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับแก่การดำเนินการใดหรือกับหน่วยงานใดนอกจากที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาตามข้อเสนอของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

“วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” หมายความว่า การเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครองหรือกฎ และรวมถึงการดำเนินการใดๆ ในทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้

“การพิจารณาทางปกครอง” หมายความว่า การเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง

“คำสั่งทางปกครอง” หมายความว่า

(๑) การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ

(๒) การอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

“กฎ” หมายความว่า พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ ข้อบังคับ หรือบทบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ

“คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท” หมายความว่า คณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายที่มีการจัดองค์กรและวิธีพิจารณาสำหรับการวินิจฉัยชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า บุคคล คณะบุคคล หรือนิติบุคคล ซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐหรือไม่ก็ตาม

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ยื่นคำขอหรือผู้คัดค้านคำขอ ผู้อยู่ในบังคับหรือจะอยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครอง และผู้ซึ่งได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครองเนื่องจากสิทธิของผู้นั้นจะถูกกระทบกระเทือนจากผลของคำสั่งทางปกครอง

มาตรา ๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง และประกาศ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

มาตรา ๗ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่ง ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงมหาดไทย เลขาธิการคณะรัฐมนตรี เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาและผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินเก้าคนเป็นกรรมการ

ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในทางนิติศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือการบริหารราชการแผ่นดิน แต่ผู้นั้นต้องไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ให้เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๘ ให้กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละสามปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมีได้แต่งตั้งกรรมการใหม่ ให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้แต่งตั้งกรรมการใหม่

มาตรา ๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๘ กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้ออกหรือเมื่อมีเหตุหนึ่งเหตุใดตามมาตรา ๗๖

มาตรา ๑๐ ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม การศึกษาหาข้อมูลและกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

มาตรา ๑๑ คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) สอดส่องดูแลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) ให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ตามที่บุคคลดังกล่าวร้องขอ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองกำหนด

(๓) มีหนังสือเรียกให้เจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่นใดมาชี้แจงหรือแสดงความเห็นประกอบการพิจารณาได้

(๔) เสนอแนะในการตราพระราชกฤษฎีกาและการออกกฎกระทรวงหรือประกาศตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) จัดทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เสนอคณะรัฐมนตรีเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสมแต่อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติราชการทางปกครองให้เป็นไปโดยมีความเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(๖) เรื่องอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

หมวด ๒

คำสั่งทางปกครอง

ส่วนที่ ๑

เจ้าหน้าที่

มาตรา ๑๒ คำสั่งทางปกครองจะต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้น

มาตรา ๑๓ เจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้

- (๑) เป็นคู่กรณีเอง
- (๒) เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่กรณี
- (๓) เป็นญาติของคู่กรณี คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายในสามชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้น
- (๔) เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้พิทักษ์หรือผู้แทนหรือตัวแทนของคู่กรณี
- (๕) เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ หรือเป็นนายจ้างของคู่กรณี
- (๖) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๔ เมื่อมีกรณีตามมาตรา ๑๓ หรือคู่กรณีคัดค้านว่าเจ้าหน้าที่ผู้ใดเป็นบุคคลตามมาตรา ๑๓ ให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นหยุดการพิจารณาเรื่องไว้ก่อน และแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่งทราบ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวจะได้มีคำสั่งต่อไป

การยื่นคำคัดค้าน การพิจารณาคำคัดค้าน และการสั่งให้เจ้าหน้าที่อื่นเข้าปฏิบัติหน้าที่แทนผู้ที่ถูกคัดค้านให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๕ เมื่อมีกรณีตามมาตรา ๑๓ หรือคู่กรณีคัดค้านว่ากรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองคณะใดมีลักษณะดังกล่าว ให้ประธานกรรมการเรียกประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเหตุคัดค้านนั้น ในการประชุมดังกล่าวกรรมการผู้ถูกคัดค้านเมื่อได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและตอบข้อซักถามแล้วต้องออกจากที่ประชุม

ถ้าคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองคณะใดมีผู้ถูกคัดค้านในระหว่างที่กรรมการผู้ถูกคัดค้านต้องออกจากที่ประชุม ให้ถือว่าคณะกรรมการคณะนั้นประกอบด้วยกรรมการทุกคนที่ไม่ถูกคัดค้าน

ถ้าที่ประชุมมีมติให้กรรมการผู้ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไปด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการที่ไม่ถูกคัดค้าน ก็ให้กรรมการผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ มติดังกล่าวให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับและให้เป็นที่สุด

การยื่นคำคัดค้านและการพิจารณาคำคัดค้านให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๖ ในกรณีมีเหตุอื่นใดนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓ เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง เจ้าหน้าที่หรือกรรมการผู้นั้นจะทำการพิจารณาทางปกครองในเรื่องนั้นไม่ได้

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ถ้าผู้นั้นเห็นเองว่าตนมีกรณีดังกล่าว ให้ผู้นั้นหยุดการพิจารณาเรื่องไว้ก่อน และแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่งหรือประธานกรรมการทราบ แล้วแต่กรณี

(๒) ถ้ามีคู่กรณีคัดค้านว่าผู้นั้นมีเหตุดังกล่าว หากผู้นั้นเห็นว่าตนไม่มีเหตุตามที่คัดค้านนั้น ผู้นั้นจะทำการพิจารณาเรื่องต่อไปก็ได้แต่ต้องแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่งหรือประธานกรรมการทราบ แล้วแต่กรณี

(๓) ให้ผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นหรือคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครอง ซึ่งผู้นั้นเป็นกรรมการอยู่มีคำสั่งหรือมีมติโดยไม่ชักช้า แล้วแต่กรณีว่าผู้นั้นมีอำนาจในการพิจารณาทางปกครองในเรื่องนั้นหรือไม่

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔ วรรคสอง และมาตรา ๑๕ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๓ การกระทำใดๆ ของเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองที่ได้กระทำไปก่อนหยุดการพิจารณาตามมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๖ ย่อมไม่เสียไปเว้นแต่เจ้าหน้าที่ผู้เข้าปฏิบัติหน้าที่แทนผู้ถูกคัดค้านหรือคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครอง แล้วแต่กรณีจะเห็นสมควรดำเนินการส่วนหนึ่งส่วนใดเสียใหม่ก็ได้

มาตรา ๑๔ บทบัญญัติมาตรา ๑๓ ถึงมาตรา ๑๖ ไม่ให้นำมาใช้บังคับกับกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน หากปล่อยให้ล่าช้าไปจะเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะหรือสิทธิของบุคคลจะเสียหายโดยไม่มีทางแก้ไขได้ หรือไม่มีเจ้าหน้าที่อื่นปฏิบัติหน้าที่แทนผู้นั้นได้

มาตรา ๑๕ ถ้าปรากฏภายหลังว่าเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหรือการแต่งตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นเหตุให้ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่งการพ้นจากตำแหน่งเช่นว่านี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่

มาตรา ๒๐ ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่งตามมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๖ ให้ความความรวมถึง ผู้ซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจกำกับหรือควบคุมดูแลสำหรับกรณีของเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีผู้บังคับบัญชาโดยตรง และนายกรัฐมนตรีสำหรับกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นเป็นรัฐมนตรี

ส่วนที่ ๒

คู่กรณี

มาตรา ๒๑ บุคคลธรรมดา คณะบุคคล หรือนิติบุคคล อาจเป็นคู่กรณีในการพิจารณาทางปกครองได้ตามขอบเขตที่สิทธิของตนถูกกระทบกระเทือนหรืออาจถูกกระทบกระเทือนโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้

มาตรา ๒๒ ผู้มีความสามารถกระทำการในกระบวนการพิจารณาทางปกครองได้ จะต้องเป็น

(๑) ผู้ซึ่งบรรลุนิติภาวะ

(๒) ผู้ซึ่งมีบทกฎหมายเฉพาะกำหนดให้มีความสามารถกระทำการในเรื่องที่กำหนดได้ แม้ผู้นั้นจะยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือความสามารถถูกจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๓) นิติบุคคลหรือคณะบุคคลตามมาตรา ๒๑ โดยผู้แทนหรือตัวแทน แล้วแต่กรณี

(๔) ผู้ซึ่งมีประกาศของนายกรัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้มีความสามารถกระทำการในเรื่องที่กำหนดได้ แม้ผู้นั้นจะยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือความสามารถถูกจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๒๓ ในการพิจารณาทางปกครองที่คู่กรณีต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าเจ้าหน้าที่ คู่กรณีมีสิทธินำพยานความหรือที่ปรึกษาของตนเข้ามาในการพิจารณาทางปกครองได้

การใดที่พยานความหรือที่ปรึกษาได้ทำลงต่อหน้าคู่กรณีให้ถือว่าเป็นการกระทำของคู่กรณี เว้นแต่คู่กรณีจะได้คัดค้านเสียแต่ในขณะนั้น

มาตรา ๒๔ คู่กรณีอาจมีหนังสือแต่งตั้งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กำหนดแทนตนในกระบวนการพิจารณาทางปกครองใดๆ ได้ ในการนี้เจ้าหน้าที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาทางปกครองกับตัวคู่กรณีได้เฉพาะเมื่อเป็นเรื่องที่ผู้นั้นมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องทำการนั้นด้วยตนเองและต้องแจ้งให้ผู้ได้รับการแต่งตั้งให้กระทำการแทนทราบด้วย

หากปรากฏว่าผู้ได้รับการแต่งตั้งให้กระทำการแทนผู้ใดไม่ทราบข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นเพียงพอหรือมีเหตุไม่ควรไว้วางใจในความสามารถของบุคคลดังกล่าวให้เจ้าหน้าที่แจ้งให้คู่กรณีทราบโดยไม่ชักช้า

การแต่งตั้งให้กระทำการแทนไม่ถือว่าสิ้นสุดลงเพราะความตายของคู่กรณีหรือการที่ความสามารถหรือความเป็นผู้แทนของคู่กรณีเปลี่ยนแปลงไป เว้นแต่ผู้สืบสิทธิตามกฎหมายของคู่กรณีหรือคู่กรณีจะถอนการแต่งตั้งดังกล่าว

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่มีการยื่นคำขอโดยมีผู้ลงชื่อร่วมกันเกินห้าสิบคนหรือมีคู่กรณีเกินห้าสิบคนยื่นคำขอที่มีข้อความอย่างเดียวกันหรือทำนองเดียวกัน ถ้าในคำขอมีการระบุให้บุคคลใดเป็นตัวแทนของบุคคลดังกล่าวหรือมีข้อความปรีชาให้เข้าใจได้เช่นนั้น ให้ถือว่าผู้ที่ถูกระบุชื่อดังกล่าวเป็นตัวแทนร่วมของคู่กรณีเหล่านั้น

ในกรณีที่มีคู่กรณีเกินห้าสิบคนยื่นคำขอให้มีการสั่งทางปกครองในเรื่องเดียวกัน โดยไม่มีการกำหนดให้บุคคลใดเป็นตัวแทนร่วมของตนตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าหน้าที่ในเรื่องนั้นแต่งตั้งบุคคลที่คู่กรณีฝ่ายข้างมากเห็นชอบเป็นตัวแทนร่วมของบุคคลดังกล่าว ในกรณีนี้ให้นำมาตรา ๒๔ วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ตัวแทนร่วมตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองต้องเป็นบุคคลธรรมดา

คู่กรณีจะบอกเลิกการให้ตัวแทนร่วมดำเนินการแทนตนเมื่อใดก็ได้แต่ต้องมีหนังสือแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบและดำเนินการใด ๆ ในกระบวนการพิจารณาทางปกครองต่อไปด้วยตนเอง

ตัวแทนร่วมจะบอกเลิกการเป็นตัวแทนเมื่อใดก็ได้ แต่ต้องมีหนังสือแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบกับต้องแจ้งให้คู่กรณีทุกรายทราบด้วย

ส่วนที่ ๓

การพิจารณา

มาตรา ๒๖ เอกสารที่ยื่นต่อเจ้าหน้าที่ให้จัดทำเป็นภาษาไทย ถ้าเป็นเอกสารที่ทำขึ้นเป็นภาษาต่างประเทศ ให้คู่กรณีจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยที่มีการรับรองความถูกต้องมาให้ภายในระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่กำหนด ในกรณีนี้ให้ถือว่าเอกสารดังกล่าวได้ยื่นต่อเจ้าหน้าที่ในวันที่เจ้าหน้าที่ได้รับคำแปลนั้น เว้นแต่เจ้าหน้าที่จะยอมรับเอกสารที่ทำขึ้นเป็นภาษาต่างประเทศ และในกรณีนี้ให้ถือว่าวันที่ได้ยื่นเอกสารฉบับที่ทำขึ้นเป็นภาษาต่างประเทศเป็นวันที่เจ้าหน้าที่ได้รับเอกสารดังกล่าว

การรับรองความถูกต้องของคำแปลเป็นภาษาไทยหรือการยอมรับเอกสารที่ทำขึ้นเป็นภาษาต่างประเทศ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๗ ให้เจ้าหน้าที่แจ้งสิทธิและหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาทางปกครองให้คู่กรณีทราบตามความจำเป็นแก่กรณี

ถ้าคำขอหรือคำแถลงมีข้อบกพร่องหรือมีข้อความที่อ่านไม่เข้าใจหรือผิดหลงอันเห็นได้ชัดว่าเกิดจากความไม่รู้หรือความเลินเล่อของคู่กรณี ให้เจ้าหน้าที่แนะนำให้คู่กรณีแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๘ ในการพิจารณาทางปกครอง เจ้าหน้าที่อาจตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสมในเรื่องนั้น ๆ โดยไม่ต้องผูกพันอยู่กับคำขอหรือพยานหลักฐานของคู่กรณี

มาตรา ๒๙ เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานที่ตนเห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในการนี้ ให้รวมถึงการดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) แสวงหาพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง

(๒) รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง หรือความเห็นของคู่กรณีหรือของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่คู่กรณีกล่าวอ้าง เว้นแต่เจ้าหน้าที่เห็นว่าเป็นการกล่าวอ้างที่ไม่จำเป็น ฟุ่มเฟือยหรือเพื่อประวิงเวลา

- (๓) ขอข้อเท็จจริงหรือความเห็นจากคู่กรณี พยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ
- (๔) ขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- (๕) ออกไปตรวจสอบสถานที่

คู่กรณีต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง และมีหน้าที่แจ้งพยานหลักฐานที่ตนทราบแก่เจ้าหน้าที่

พยานหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่เจ้าหน้าที่เรียกมาให้ถ้อยคำหรือทำความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วยการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๐ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองอาจกระทบถึงสิทธิของคู่กรณี เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน

ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้ เว้นแต่เจ้าหน้าที่จะเห็นสมควรปฏิบัติเป็นอย่างอื่น

- (๑) เมื่อมีความจำเป็นรีบด่วนหากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือจะกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ
- (๒) เมื่อจะมีผลทำให้ระยะเวลาที่กฎหมายหรือกฎหมายกำหนดไว้ในการทำคำสั่งทางปกครองต้องล่าช้าออกไป
- (๓) เมื่อเป็นข้อเท็จจริงที่คู่กรณีนั้นเองได้ให้ไว้ในคำขอ คำให้การหรือคำแถลง
- (๔) เมื่อโดยสภาพเห็นได้ชัดในตัวเองว่าการให้โอกาสดังกล่าวไม่อาจกระทำได้
- (๕) เมื่อเป็นมาตรการบังคับทางปกครอง
- (๖) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ให้โอกาสตามวรรคหนึ่ง ถ้าจะก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประโยชน์สาธารณะ

มาตรา ๓๑ คู่กรณีมีสิทธิขอตรวจสอบเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือป้องกันสิทธิของตนได้ แต่ถ้ายังไม่ได้ทำคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น คู่กรณีไม่มีสิทธิขอตรวจสอบเอกสารอันเป็นต้นร่างคำวินิจฉัย

การตรวจสอบเอกสาร ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบเอกสาร หรือการจัดทำสำเนาเอกสารให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๒ เจ้าหน้าที่อาจไม่อนุญาตให้ตรวจสอบเอกสารหรือพยานหลักฐานได้ ถ้าเป็นกรณีที่ต้องรักษาไว้เป็นความลับ

มาตรา ๓๓ เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ความประหยัดและควมมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของรัฐ ให้คณะรัฐมนตรีวางระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้เจ้าหน้าที่กำหนดเวลาสำหรับการพิจารณาทางปกครองขึ้นไว้ตามความเหมาะสมแก่กรณี ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายหรือกฎในรื่องนั้น

ในกรณีที่การดำเนินงานในเรื่องใดจะต้องผ่านการพิจารณาของเจ้าหน้าที่มากกว่าหนึ่งราย เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ต้องประสานงานกันในการกำหนดเวลาเพื่อการดำเนินงานในเรื่องนั้น

ส่วนที่ ๔

รูปแบบและผลของคำสั่งทางปกครอง

มาตรา ๓๔ คำสั่งทางปกครองอาจทำเป็นหนังสือหรือวาจาหรือโดยการสื่อความหมายในรูปแบบอื่นก็ได้ แต่ต้องมีข้อความหรือความหมายที่ชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจได้

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองเป็นคำสั่งด้วยวาจา ถ้าผู้รับคำสั่งนั้นร้องขอและการร้องขอได้กระทำโดยมีเหตุอันสมควรภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มิคำสั่งดังกล่าว เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งต้องยืนยันคำสั่งนั้นเป็นหนังสือ

มาตรา ๓๖ คำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสืออย่างน้อยต้องระบุ วัน เดือนและปีที่ทำคำสั่ง ชื่อและตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง พร้อมทั้งมีลายมือชื่อของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้น

มาตรา ๓๗ คำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสือและการยืนยันคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วย และเหตุผลนั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (๑) ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ
- (๒) ข้อกฎหมายที่อ้างอิง
- (๓) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ

นายกรัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้คำสั่งทางปกครองกรณีหนึ่งกรณีใดต้องระบุเหตุผลไว้ในคำสั่งนั้นเองหรือในเอกสารแนบท้ายคำสั่งนั้นก็ได้ บทบัญญัติตามวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นกรณีที่มีผลตรงตามคำขอและไม่กระทบสิทธิและหน้าที่ของบุคคลอื่น
- (๒) เหตุผลนั้นเป็นที่รู้จักกันอยู่แล้วโดยไม่จำเป็นต้องระบุอีก
- (๓) เป็นกรณีที่ต้องรักษาไว้เป็นความลับตามมาตรา ๓๒
- (๔) เป็นการออกคำสั่งทางปกครองด้วยวาจาหรือเป็นกรณีเร่งด่วนแต่ต้องให้เหตุผลเป็นลายลักษณ์อักษรในเวลาอันควรหากผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งนั้นร้องขอ

มาตรา ๓๘ บทบัญญัติตามมาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับกับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๙ การออกคำสั่งทางปกครองเจ้าหน้าที่อาจกำหนดเงื่อนไขใดๆ ได้เท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย เว้นแต่กฎหมายจะกำหนดข้อจำกัดดุลพินิจเป็นอย่างอื่น

การกำหนดเงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความว่ารวมถึงการกำหนดเงื่อนไขในกรณีดังต่อไปนี้ ตามความเหมาะสมแก่กรณีด้วย

- (๑) การกำหนดให้สิทธิหรือภาระหน้าที่เริ่มมีผลหรือสิ้นผล ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง
- (๒) การกำหนดให้การเริ่มมีผลหรือสิ้นผลของสิทธิหรือภาระหน้าที่ต้องขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ในอนาคตที่ไม่แน่นอน
- (๓) ข้อสงวนสิทธิที่จะยกเลิกคำสั่งทางปกครอง
- (๔) การกำหนดให้ผู้ได้รับประโยชน์ต้องกระทำหรืองดเว้นกระทำหรือต้องมีภาระหน้าที่หรือยอมรับภาระหน้าที่หรือความรับผิดชอบบางประการ หรือการกำหนดข้อความในการจัดให้มีเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มข้อกำหนดดังกล่าว

มาตรา ๔๐ คำสั่งทางปกครองที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้งต่อไปได้ให้ระบุนกรณีที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้ง การยื่นคำอุทธรณ์หรือคำโต้แย้ง และระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือการโต้แย้งดังกล่าวไว้ด้วย

ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ให้ระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือการโต้แย้งเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง แต่ถ้าไม่มีการแจ้งใหม่และระยะเวลาดังกล่าวมีระยะเวลาสั้นกว่าหนึ่งปี ให้ขยายเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่รับคำสั่งทางปกครอง

มาตรา ๔๑ คำสั่งทางปกครองที่ออกโดยการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ไม่เป็นเหตุให้คำสั่งทางปกครองนั้นไม่สมบูรณ์

- (๑) การออกคำสั่งทางปกครองโดยยังไม่มีผู้ยื่นคำขอในกรณีที่เจ้าหน้าที่จะดำเนินการเองไม่ได้นอกจากจะมีผู้ยื่นคำขอ ถ้าต่อมาในภายหลังได้มีการยื่นคำขอเช่นนั้นแล้ว
- (๒) คำสั่งทางปกครองที่ต้องจัดให้มีเหตุผลตามมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง ถ้าได้มีการจัดให้มีเหตุผลดังกล่าวในภายหลัง
- (๓) การรับฟังคู่กรณีที่เป็นต้องกระทำได้ดำเนินการมาโดยไม่สมบูรณ์ ถ้าได้มีการรับฟังให้สมบูรณ์ในภายหลัง
- (๔) คำสั่งทางปกครองที่ต้องให้เจ้าหน้าที่อื่นให้ความเห็นชอบก่อน ถ้าเจ้าหน้าที่นั้นได้ให้ความเห็นชอบในภายหลัง

เมื่อมีการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) แล้ว และเจ้าหน้าที่ผู้มีคำสั่งทางปกครองประสงค์ให้ผลเป็นไปตามคำสั่งเดิมให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นบันทึกข้อเท็จจริงและความประสงค์ของตนไว้ในหรือแนบไว้กับคำสั่งเดิมและต้องมีหนังสือแจ้งความประสงค์ของตนให้คู่กรณีทราบด้วย

กรณีตาม (๒) (๓) และ (๔) จะต้องกระทำก่อนสิ้นสุดกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ตามส่วนที่ ๕ ของหมวดนี้ หรือตามกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการนั้น หรือถ้าเป็นกรณีที่ไม่ต้องมีการอุทธรณ์ดังกล่าวก็ต้องก่อนมีการนำคำสั่งทางปกครองไปสู่การพิจารณาของผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความถูกต้องของคำสั่งทางปกครองนั้น

มาตรา ๔๒ คำสั่งทางปกครองให้มีผลใช้บังคับต่อบุคคลตั้งแต่ขณะที่ผู้นั้นได้รับแจ้งเป็นต้นไป

คำสั่งทางปกครองย่อมมีผลตราบเท่าที่ยังไม่มีการเพิกถอนหรือสิ้นผลลงโดยเงื่อนไขหรือโดยเหตุอื่น

เมื่อคำสั่งทางปกครองสิ้นผลลง ให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเรียกผู้ซึ่งครอบครองเอกสารหรือวัตถุอื่นใดที่ได้จัดทำขึ้นเนื่องในการมีคำสั่งทางปกครองดังกล่าว ซึ่งมีข้อความหรือเครื่องหมายแสดงถึงการมีอยู่ของคำสั่งทางปกครองนั้น ให้ส่งคืนสิ่งนั้นหรือให้นำสิ่งของดังกล่าวอันเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้นั้นมาให้เจ้าหน้าที่จัดทำเครื่องหมายแสดงการสิ้นผลของคำสั่งทางปกครองดังกล่าวได้

มาตรา ๔๓ คำสั่งทางปกครองที่มีข้อผิดพลาดเล็กน้อยหรือผิดหลงเล็กน้อยนั้น เจ้าหน้าที่อาจแก้ไขเพิ่มเติมได้เสมอ

ในการแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งทางปกครองตามวรรคหนึ่งให้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบตามควรแก่กรณี ในการนี้เจ้าหน้าที่อาจเรียกให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจัดส่งคำสั่งทางปกครอง เอกสารหรือวัตถุอื่นใดที่ได้จัดทำขึ้นเนื่องในการมีคำสั่งทางปกครองดังกล่าวมาเพื่อการแก้ไขเพิ่มเติมได้

ส่วนที่ ๕

การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

มาตรา ๔๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี และไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้นโดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือโดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย

การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับตามมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง

มาตรา ๕๕ ให้เจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง พิจารณาคำอุทธรณ์และแจ้งผู้อุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองตามความเห็นของตนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

ถ้าเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้เร่งรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในการนี้ ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

เจ้าหน้าที่ผู้ใดจะเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ใช้กับกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๕๖ ในการพิจารณาอุทธรณ์ ให้เจ้าหน้าที่พิจารณาบททวนคำสั่งทางปกครองได้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย หรือความเหมาะสมของการทำคำสั่งทางปกครอง และอาจมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นไปในทางใด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มภาระหรือลดภาระหรือใช้ดุลพินิจแทนในเรื่องความเหมาะสมของการทำคำสั่งทางปกครองหรือมีข้อกำหนดเป็นเงื่อนไขอย่างไรก็ได้

มาตรา ๕๗ การใดที่กฎหมายกำหนดให้อุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคณะกรรมการ ขอบเขตการพิจารณาอุทธรณ์ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น สำหรับกระบวนการพิจารณาให้ปฏิบัติตามบทบัญญัติ หมวด ๒ นี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายดังกล่าว

มาตรา ๕๘ คำสั่งทางปกครองของบรรดาคณะกรรมการต่างๆ ไม่ว่าจะจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายหรือไม่ ให้คู่กรณีมีสิทธิโต้แย้งต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำสั่งนั้น แต่ถ้าคณะกรรมการดังกล่าวเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท สิทธิการอุทธรณ์และกำหนดเวลาอุทธรณ์ให้เป็นไปตามที่บัญญัติในกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา

ส่วนที่ ๖

การเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง

มาตรา ๔๙ เจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่อาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองได้ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๕๑ มาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๓ ไม่ว่าจะพ้นขั้นตอนการกำหนดให้อุทธรณ์หรือให้โต้แย้งตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นมาแล้วหรือไม่

การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์ต้องกระทำภายในเก้าสิบวันนับแต่ได้รู้ถึงเหตุที่จะให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น เว้นแต่คำสั่งทางปกครองจะได้ทำขึ้นเพราะการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งหรือการข่มขู่หรือการชักจูงใจโดยการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๕๐ คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วนโดยจะให้มีผลย้อนหลังหรือไม่ย้อนหลังหรือมีผลในอนาคตไปถึงขณะใดขณะหนึ่งตามที่กำหนดได้ แต่ถ้าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งซึ่งเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับ การเพิกถอนต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒

มาตรา ๕๑ การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการให้เงิน หรือให้ทรัพย์สินหรือให้ประโยชน์ที่อาจแบ่งแยกได้ ให้คำนึงถึงความเชื่อโดยสุจริตของผู้รับประโยชน์ในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครองนั้นกับประโยชน์สาธารณะประกอบกัน

ความเชื่อโดยสุจริตตามวรรคหนึ่งจะได้รับความคุ้มครองต่อเมื่อผู้รับคำสั่งทางปกครองได้ใช้ประโยชน์อันเกิดจากคำสั่งทางปกครองหรือได้ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินไปแล้วโดยไม่อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้หรือการเปลี่ยนแปลงจะทำให้ผู้นั้นต้องเสียหายเกินควรแก่กรณี

ในกรณีดังต่อไปนี้ ผู้รับคำสั่งทางปกครองจะอ้างความเชื่อโดยสุจริตไม่ได้

(๑) ผู้นั้นได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งหรือข่มขู่ หรือชักจูงใจโดยการให้ทรัพย์สินหรือให้ประโยชน์อื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมาย

(๒) ผู้นั้นได้ให้ข้อความซึ่งไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนในสาระสำคัญ

(๓) ผู้นั้นได้รู้ถึงความไม่ชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองในขณะที่ได้รับคำสั่งทางปกครองหรือการไม่รู้นั้นเป็นไปโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

ในกรณีที่เพิกถอนโดยให้มีผลย้อนหลัง การคืนเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่ผู้รับคำสั่งทางปกครองได้ไป ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยลาภมิควรได้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดย

อนุโลม โดยถ้าเมื่อใดผู้รับคำสั่งทางปกครองได้รู้ถึงความไม่ชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง หรือควรได้รู้เช่นนั้นหากผู้นั้นมิได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงให้ถือว่าผู้นั้นตกอยู่ในฐานะไม่สุจริต ตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป และในกรณีตามวรรคสาม ผู้นั้นต้องรับผิดชอบในการคืนเงิน ทรัพย์สินหรือ ประโยชน์ที่ได้รับไปเต็มจำนวน

มาตรา ๕๒ คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๕๑ อาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วนได้ แต่ผู้ได้รับผลกระทบจากการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองดังกล่าว มีสิทธิได้รับค่าทดแทนความเสียหายเนื่องจากความเชื่อโดยสุจริตในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครองได้ และให้นำความในมาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ต้อง ร้องขอค่าทดแทนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่ได้รับแจ้งให้ทราบถึงการเพิกถอนนั้น

ค่าทดแทนความเสียหายตามมาตรานี้จะต้องไม่สูงกว่าประโยชน์ที่ผู้นั้นอาจได้รับหากคำสั่งทาง ปกครองดังกล่าวไม่ถูกเพิกถอน

มาตรา ๕๓ คำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งไม่เป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่งทาง ปกครองอาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วนโดยให้มีผลตั้งแต่ขณะที่เพิกถอนหรือมีผลในอนาคตไปถึง ขณะใดขณะหนึ่งตามที่กำหนดได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่คงต้องทำคำสั่งทางปกครองที่มีเนื้อหาทำนอง เดียวกันนั้นอีก หรือเป็นกรณีที่การเพิกถอนไม่อาจกระทำได้เพราะเหตุอื่น ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงประโยชน์ ของบุคคลภายนอกประกอบด้วย

คำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่งทางปกครองอาจถูก เพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วนโดยให้มีผลตั้งแต่ขณะที่เพิกถอน หรือมีผลในอนาคตไปถึงขณะใด ขณะหนึ่งตามที่กำหนดได้เฉพาะเมื่อมีกรณีดังต่อไปนี้

(๑) มีกฎหมายกำหนดให้เพิกถอนได้หรือมีข้อสงวนสิทธิให้เพิกถอนได้ในคำสั่ง ทางปกครองนั่นเอง

(๒) คำสั่งทางปกครองนั้นมีข้อกำหนดให้ผู้รับประโยชน์ต้องปฏิบัติ แต่ไม่มีการ ปฏิบัติภายในเวลาที่กำหนด

(๓) ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหากมีข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ เช่นนี้ในขณะที่ทำคำสั่งทางปกครองแล้วเจ้าหน้าที่คงจะไม่ทำคำสั่งทางปกครองนั้น และหากไม่เพิกถอน จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะได้

(๔) บทกฎหมายเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหากมีบทกฎหมายเช่นนี้ในขณะที่ทำคำสั่งทาง ปกครองแล้วเจ้าหน้าที่คงจะไม่ทำคำสั่งทางปกครองนั้น แต่การเพิกถอนในกรณีนี้ให้กระทำได้เท่าที่ผู้รับ

ประโยชน์ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือยังมิได้รับประโยชน์ตามคำสั่งทางปกครองดังกล่าว และหากไม่เพิกถอน จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะได้

(๕) อาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประโยชน์สาธารณะหรือต่อประชาชน อันจำเป็นต้องป้องกันหรือขจัดเหตุดังกล่าว

ในกรณีที่มีการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเพราะเหตุตามวรรคสอง (๓) (๔) และ (๕) ผู้ได้รับประโยชน์มีสิทธิได้รับค่าทดแทนความเสียหายอันเกิดจากความเชื่อโดยสุจริตในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครองได้ และให้นำมาตรา ๕๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

คำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการให้เงินหรือให้ทรัพย์สินหรือให้ประโยชน์ที่อาจแบ่งแยกได้ อาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วนโดยให้มีผลย้อนหลังหรือไม่มีผลย้อนหลังหรือมีผลในอนาคตไปถึงขณะใดขณะหนึ่งตามที่กำหนดได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) มิได้ปฏิบัติหรือปฏิบัติล่าช้าในอันที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง

(๒) ผู้ได้รับประโยชน์มิได้ปฏิบัติหรือปฏิบัติล่าช้าในอันที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามเงื่อนไขของคำสั่งทางปกครอง

ทั้งนี้ ให้นำความในมาตรา ๕๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๓

การขอให้พิจารณาใหม่

มาตรา ๕๔ เมื่อคู่กรณีมีคำขอ เจ้าหน้าที่อาจเพิกถอนหรือแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งทางปกครองที่พ้นกำหนดอุทธรณ์ตามส่วนที่ ๕ ได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) มีพยานหลักฐานใหม่ อันอาจทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นยุติแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ

(๒) คู่กรณีที่แท้จริงมิได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครองหรือได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาครั้งก่อนแล้วแต่ถูกตัดโอกาสโดยไม่เป็นธรรมในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง

(๓) เจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจที่จะทำคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น

(๔) ถ้าคำสั่งทางปกครองได้ออกโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใดและต่อมาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่คู่กรณี

การยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง (๑) (๒) หรือ (๓) ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคู่กรณีไม่อาจทราบถึงเหตุนั้นในการพิจารณาครั้งที่แล้วมาก่อนโดยไม่ใช้ความผิดของผู้ยื่น

การยื่นคำขอให้พิจารณาใหม่ต้องกระทำภายในเก้าสิบวันนับแต่ผู้นั้นได้รู้ถึงเหตุซึ่งอาจขอให้พิจารณาใหม่ได้

ส่วนที่ ๘ การบังคับทางปกครอง

มาตรา ๕๕ การบังคับทางปกครองไม่ใช้กับเจ้าหน้าที่ด้วยกัน เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๕๖ เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตนได้ตามบทบัญญัติในส่วนนี้ เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับไว้ก่อนโดยเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้นเอง ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์หรือผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความถูกต้องของคำสั่งทางปกครองดังกล่าว

เจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งจะมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้ดำเนินการก็ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้เจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพียงพอที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง โดยกระทบกระเทือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองน้อยที่สุด

มาตรา ๕๗ คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ผู้ใดชำระเงิน ถ้าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระโดยถูกต้องครบถ้วน ให้เจ้าหน้าที่มีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำเตือน เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วน

วิธีการยึด การอายัดและการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ส่วนผู้มีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดหรือขายทอดตลาดให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๘ คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทน โดยผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มในอัตราร้อยละสิบห้าต่อปี ของค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่เจ้าหน้าที่

(๒) ให้มีการชำระค่าปรับทางปกครองตามจำนวนที่สมควรแก่เหตุแต่ต้องไม่เกิน สองหมื่นบาทต่อวัน

เจ้าหน้าที่ระดับใดมีอำนาจกำหนดค่าปรับทางปกครองจำนวนเท่าใดสำหรับในกรณีใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องบังคับการโดยเร่งด่วนเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่ขัดต่อ กฎหมายที่มีโทษทางอาญาหรือมิให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการ บังคับทางปกครองโดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองให้กระทำหรือละเว้นกระทำก่อนก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้อง กระทำโดยสมควรแก่เหตุและภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน

มาตรา ๕๕ ก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา ๕๔ เจ้าหน้าที่จะต้องมีคำเตือน เป็นหนังสือให้มีการกระทำหรือละเว้นกระทำตามคำสั่งทางปกครองภายในระยะเวลาที่กำหนดตาม สมควรแก่กรณี คำเตือนดังกล่าวจะกำหนดไปพร้อมกับคำสั่งทางปกครองก็ได้

คำเตือนนั้นจะต้องระบุ

(๑) มาตรการบังคับทางปกครองที่จะใช้ให้ชัดเจน แต่จะกำหนดมากกว่า หนึ่งมาตรการในคราวเดียวกันไม่ได้

(๒) ค่าใช้จ่ายในการที่เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้ บุคคลอื่นกระทำการแทน หรือจำนวนค่าปรับทางปกครองแล้วแต่กรณี

การกำหนดค่าใช้จ่ายในคำเตือน ไม่เป็นการตัดสิทธิที่จะเรียกค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น หากจะต้องเสีย ค่าใช้จ่ายจริงมากกว่าที่ได้กำหนดไว้

มาตรา ๖๐ เจ้าหน้าที่จะต้องใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในคำเตือนตาม มาตรา ๕๕ การเปลี่ยนแปลงมาตรการจะกระทำได้อีกต่อเมื่อปรากฏว่ามาตรการที่กำหนดไว้ไม่บรรลุตาม วัตถุประสงค์

ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองต่อสู้ขัดขวางการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่อาจใช้ กำลังเข้าดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการบังคับทางปกครองได้แต่ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุ ในกรณีจำเป็นเจ้าหน้าที่อาจขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจได้

มาตรา ๖๑ ในกรณีไม่มีการชำระค่าปรับทางปกครอง ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๗

มาตรา ๖๒ ผู้ถูกดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองอาจอุทธรณ์การบังคับทางปกครองนั้นได้

การอุทธรณ์การบังคับทางปกครองให้ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการเดียวกันกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

มาตรา ๖๓ ถ้าบทกฎหมายใดกำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้โดยเฉพาะแล้ว แต่เจ้าหน้าที่เห็นว่ามาตรการบังคับนั้นมีลักษณะที่จะเกิดผลน้อยกว่ามาตรการบังคับตามหมวดนี้ เจ้าหน้าที่จะใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามหมวดนี้แทนก็ได้

หมวด ๓

ระยะเวลาและอายุความ

มาตรา ๖๔ กำหนดเวลาเป็นวัน สัปดาห์ เดือน หรือปีนั้น มิให้นับวันแรกแห่งระยะเวลานั้นรวมเข้าด้วย เว้นแต่จะได้เริ่มการในวันนั้นหรือมีการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นโดยเจ้าหน้าที่

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้นับวันสิ้นสุดของระยะเวลานั้นรวมเข้าด้วยแม้ว่าวันสุดท้ายเป็นวันหยุดทำการงานสำหรับเจ้าหน้าที่

ในกรณีที่บุคคลใดต้องทำการอย่างหนึ่งอย่างใดภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยกฎหมายหรือโดยคำสั่งของเจ้าหน้าที่ ถ้าวันสุดท้ายเป็นวันหยุดทำการงานสำหรับเจ้าหน้าที่หรือวันหยุดตามประเพณีของบุคคลผู้รับคำสั่ง ให้ถือว่าระยะเวลานั้นสิ้นสุดในวันทำงานที่ถัดจากวันหยุดนั้น เว้นแต่กฎหมายหรือเจ้าหน้าที่ที่มีคำสั่งจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๖๕ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่งของเจ้าหน้าที่อาจมีการขยายอีกได้ และถ้าระยะเวลานั้นได้สิ้นสุดลงแล้วเจ้าหน้าที่อาจขยายโดยกำหนดให้มีผลย้อนหลังได้เช่นกันถ้าการสิ้นสุดตามระยะเวลาเดิมจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมที่จะให้สิ้นสุดลงตามนั้น

มาตรา ๖๖ ในกรณีที่ผู้ใดไม่อาจกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายได้เพราะมีพฤติการณ์ที่จำเป็นอันมิได้เกิดขึ้นจากความผิดของผู้นั้น ถ้าผู้นั้นมีคำขอเจ้าหน้าที่อาจขยายระยะเวลาและดำเนินการส่วนหนึ่งส่วนใดที่ล่วงมาแล้วเสียใหม่ก็ได้ ทั้งนี้ ต้องยื่นคำขอภายในสิบห้าวันนับแต่พฤติการณ์เช่นว่านั้นได้สิ้นสุดลง

มาตรา ๖๗ เมื่อมีการอุทธรณ์ตามบทบัญญัติในส่วนที่ ๕ ของหมวด ๒ แห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือการยื่นคำขอต่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามกฎหมาย

ว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้น จนกว่าการพิจารณาจะถึงที่สุดหรือเสร็จไปโดยประการอื่น แต่ถ้าเสร็จไปเพราะเหตุถอนคำขอหรือทั้งคำขอให้ถือว่าอายุความเรียกร้องของผู้ยื่นคำขอไม่เคยมีการสะดุดหยุดอยู่เลย

หมวด ๔ การแจ้ง

มาตรา ๖๘ บทบัญญัติในหมวดนี้มีให้ใช้บังคับกับการแจ้งซึ่งไม่อาจกระทำโดยวาจาหรือเป็นหนังสือได้หรือมีกฎหมายกำหนดวิธีการแจ้งไว้เป็นอย่างอื่น

ในกรณีคำสั่งทางปกครองที่แสดงให้ทราบโดยการสื่อความหมายในรูปแบบอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้มีผลเมื่อได้แจ้ง

มาตรา ๖๙ การแจ้งคำสั่งทางปกครอง การนัดพิจารณา หรือการอย่างอื่นที่เจ้าหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอาจกระทำด้วยวาจาก็ได้ แต่ถ้าผู้นั้นประสงค์จะให้กระทำเป็นหนังสือก็ให้แจ้งเป็นหนังสือ

การแจ้งเป็นหนังสือให้ส่งหนังสือแจ้งต่อผู้นั้น หรือถ้าได้ส่งไปยังภูมิลำเนาของผู้นั้นก็ให้ถือว่าได้รับแจ้งตั้งแต่วันที่ไปถึง

ในการดำเนินการเรื่องใดที่มีการให้ที่อยู่ไว้กับเจ้าหน้าที่ไว้แล้ว การแจ้งไปยังที่อยู่ดังกล่าวให้ถือว่าเป็นการแจ้งไปยังภูมิลำเนาของผู้นั้นแล้ว

มาตรา ๗๐ การแจ้งเป็นหนังสือโดยวิธีให้บุคคลนำไปส่ง ถ้าผู้รับไม่ยอมรับหรือถ้าขณะนำไปส่งไม่พบผู้รับ และหากได้ส่งให้กับบุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่หรือทำงานในสถานที่นั้น หรือในกรณีที่ผู้นั้นไม่ยอมรับ หากได้วางหนังสือนั้นหรือปิดหนังสือนั้นไว้ในที่ซึ่งเห็นได้ง่าย ณ สถานที่นั้นต่อหน้าเจ้าพนักงานตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ไปเป็นพยานก็ให้ถือว่าได้รับแจ้งแล้ว

มาตรา ๗๑ การแจ้งโดยวิธีส่งทางไปรษณีย์ตอบรับให้ถือว่าได้รับแจ้งเมื่อครบกำหนดเจ็ดวัน นับแต่วันส่งสำหรับกรณีภายในประเทศหรือเมื่อครบกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันส่งสำหรับกรณีส่งไปยังต่างประเทศ เว้นแต่จะมีการพิสูจน์ได้ว่าไม่มีการได้รับหรือได้รับก่อนหรือหลังจากวันนั้น

มาตรา ๗๒ ในกรณีที่มีผู้รับเกินห้าสิบคนเจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ทราบตั้งแต่เริ่มดำเนินการในเรื่องนั้นว่าการแจ้งต่อบุคคลเหล่านั้นจะกระทำโดยวิธีปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการของเจ้าหน้าที่และที่ว่าการอำเภอที่ผู้รับมีภูมิลำเนาได้ ในกรณีนี้ให้ถือว่าได้รับแจ้งเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้แจ้งโดยวิธีดังกล่าว

มาตรา ๗๓ ในกรณีที่ไม่รู้ตัวผู้รับหรือรู้ตัวแต่ไม่รู้ภูมิลำเนาหรือรู้ตัวและภูมิลำเนาแต่มีผู้รับเกินหนึ่งร้อยคน การแจ้งเป็นหนังสือจะกระทำโดยการประกาศในหนังสือพิมพ์ซึ่งแพร่หลายในท้องถิ่นนั้นก็ได้ ในกรณีนี้ให้ถือว่าได้รับแจ้งเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้แจ้งโดยวิธีดังกล่าว

มาตรา ๗๔ ในกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนการแจ้งคำสั่งทางปกครองจะใช้วิธีส่งทางเครื่องโทรสารก็ได้ แต่ต้องมีหลักฐานการได้ส่งจากหน่วยงานผู้จัดบริการโทรคมนาคมที่เป็นสื่อในการส่งโทรสารนั้น และต้องจัดส่งคำสั่งทางปกครองตัวจริงโดยวิธีใดวิธีหนึ่งตามหมวดนี้ให้แก่ผู้รับในทันทีที่อาจกระทำได้ ในกรณีนี้ให้ถือว่าผู้รับได้รับแจ้งคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือตามวัน เวลา ที่ปรากฏในหลักฐานของหน่วยงานผู้จัดบริการโทรคมนาคมดังกล่าว เว้นแต่จะมีการพิสูจน์ได้ว่าไม่มีการได้รับหรือได้รับก่อนหรือหลังจากนั้น

หมวด ๕

คณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครอง

มาตรา ๗๕ การแต่งตั้งกรรมการในลักษณะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้แต่งตั้งโดยระบุดังบุคคล

มาตรา ๗๖ นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นความผิดลหุโทษ

หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

- (๖) มีเหตุต้องพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๗๗ ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ผู้มีอำนาจแต่งตั้งอาจแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทนได้ และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว

มาตรา ๘๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๘๖ การให้กรรมการในคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีมีเหตุบกพร่องอย่างยิ่งต่อหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างร้ายแรง

มาตรา ๘๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๘๕ วรรคสอง การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมอย่างน้อยถึงหนึ่งจึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่บทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือกฎหรือคำสั่งที่จัดให้มีคณะกรรมการชุดนั้นจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ในกรณีมีกรรมการครบที่จะเป็นองค์ประชุมได้ แต่การพิจารณาเรื่องใดถ้าต้องเลื่อนมาเพราะไม่ครบองค์ประชุม ถ้าเป็นการประชุมของคณะกรรมการซึ่งมิใช่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท หากได้มีการนัดประชุมเรื่องนั้นอีกภายในสิบสี่วันนับแต่วันนัดประชุมที่เลื่อนมา และการประชุมครั้งหลังนี้มีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด ให้ถือว่าเป็นองค์ประชุม แต่ทั้งนี้ต้องระบุนวามประสงค์ให้เกิดผลตามบทบัญญัตินี้ไว้ในหนังสือนัดประชุมด้วย

มาตรา ๙๐ การประชุมให้เป็นไปตามระเบียบการที่คณะกรรมการกำหนด

การนัดประชุมต้องทำเป็นหนังสือและแจ้งให้กรรมการทุกคนทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน เว้นแต่กรรมการนั้นจะได้ทราบการบอกนัดในที่ประชุมแล้ว กรณีดังกล่าวนี้จะทำหนังสือแจ้งนัดเฉพาะกรรมการที่ไม่ได้มาประชุมก็ได้

บทบัญญัติในวรรคสองมิให้นำมาใช้บังคับในกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนซึ่งประธานกรรมการจะนัดประชุมเป็นอย่างอื่นก็ได้

มาตรา ๙๑ ประธานกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการประชุม และเพื่อรักษาความเรียบร้อยในการประชุม ให้ประธานมีอำนาจออกคำสั่งใดๆ ตามความจำเป็นได้

ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการทำหน้าที่แทน ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการหรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่แทน

ในกรณีที่ประธานกรรมการมีหน้าที่ต้องดำเนินการใด ๆ นอกจากการดำเนินการประชุมให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๙๒ การลงมติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

กรรมการคนหนึ่งให้มีหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

เรื่องใดถ้าไม่มีผู้คัดค้าน ให้ประธานถามที่ประชุมว่ามีผู้เห็นเป็นอย่างอื่นหรือไม่ เมื่อไม่มีผู้เห็นเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าที่ประชุมลงมติเห็นชอบในเรื่องนั้น

มาตรา ๘๓ ในการประชุมต้องมีรายงานการประชุมเป็นหนังสือ

ถ้ามีความเห็นแย้งให้บันทึกความเห็นแย้งพร้อมทั้งเหตุผลไว้ในรายงานการประชุม และถ้ากรรมการฝ่ายข้างน้อยเสนอความเห็นแย้งเป็นหนังสือก็ให้บันทึกความเห็นแย้งนั้นไว้ด้วย

มาตรา ๘๔ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทต้องมีลายมือชื่อของกรรมการที่วินิจฉัยเรื่องนั้น

ถ้ากรรมการคนใดมีความเห็นแย้ง ให้มีสิทธิทำความเห็นแย้งของตนรวมไว้ในคำวินิจฉัยได้

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๘๕ ให้ถือว่าระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นระเบียบที่คณะรัฐมนตรีวางขึ้นตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๘๖ บรรดาคำขอเพื่อให้มีคำสั่งทางปกครองที่เจ้าหน้าที่ได้รับไว้ก่อนที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้เจ้าหน้าที่ทำการพิจารณาคำขอดังกล่าวตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายหรือกฎสำหรับเรื่องนั้นได้กำหนดไว้

มาตรา ๘๗ เมื่อได้มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นแล้ว บทบัญญัติมาตรา ๔๘ ให้เป็นอันยกเลิก

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

บรรหาร ศิลปอาชา

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การดำเนินงานทางปกครองในปัจจุบันยังไม่มีหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่เหมาะสม จึงสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่างๆ สำหรับการดำเนินงานทางปกครองขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย มีประสิทธิภาพในการใช้บังคับกฎหมายให้สามารถรักษาประโยชน์สาธารณะได้ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน อีกทั้งยังเป็นการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้